

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

с. Тюлячи

КАРАР

«29» декабрь 2024 ел

№ 185

Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының 2021 елның 30 декабрдәгә 336 номерлы карары белән расланган «2021-2026 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасына үзгәрешләр кертү турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2006 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Мәдәният турында» 1998 елның 3 июлендәгә 1705 номерлы Татарстан Республикасы Законы нигезендә, Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. «2021-2026 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасы аталышын түбәндәгә тәртиптә баян итәргә: «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасы.

2. Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының 2021 елның 30 декабрдәгә 336 номерлы карары (13.12.2022 № 268, 14.12.2023 № 201 карарлар редакциясендә) белән расланган «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» муниципаль программасына кушымта нигезендә үзгәрешләр кертәргә.

3. Әлеге карар гамәлдәгә законнар нигезендә үз көченә керә.

4. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты Житәкчесенен социаль мәсьәләләр буенча урынбасары Д.С. Гыйниятуллинга йөкләргә.

Житәкче

И.Х. Хәמידуллин

Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
Башкарма комитетының
«28» 12 2024 № 185
карарына кушымта

**«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы
мәдәниятен үстерү» муниципаль программасы**

Программа паспорты

Программа атамасы	«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниятен үстерү» программасы (алга таба - Программа)
Программаны эшләү өчен хокукый нигез	- 2008 елның 30 декабрдәге үзгәрешләр белән 1993 елның 25 декабрдәге Россия Федерациясе Конституциясе; - «Мәдәният турында Россия Федерациясе законнары нигезләре», «Китапханә эше турында», «Мәгариф турында» 1992 елның 9 октябрдәге 3612-1 номерлы Россия Федерациясе законы; - 1992 елның 6 ноябрдәге Татарстан Республикасы Конституциясе; - «Мәдәният турында» (2013 елның 9 декабрдәге үзгәрешләр белән), «Китапханә эше турында», «Халык һәм сәнгать һөнәрләре турында», «Милли-мәдәни автономияләре турында» 1998 елның 3 июлдәге 1705 номерлы Татарстан Республикасы законнары; - «Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон
Программаны эшләүче	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге (алга таба - Мәдәният бүлеге)
Программаның заказ бирүчесе	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны башкаручылар	Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге, Теләче муниципаль районы мәдәният учреждениеләре
Программаның максаты	1. Мәдәни үзгәрешчәлекне саклау һәм һәр шәхеснең мәдәни һәм рухи потенциалын үстерү һәм тормышка ашыру өчен шартлар тудыру. 2. Мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрен сыйфатын һәм төрлеләгән арттыру, мәдәният учреждениеләре эшен модернизацияләү өчен шартлар тудыру. 3. Һәр шәхеснең мәдәни һәм рухи потенциалын тормышка ашыру мөмкинлеген тәмин итү. 4. Тармакны мәгълүматлаштыру. 5. Сәнгать белеме системасын модернизацияләү һәм мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә кадрлар әзерләү. 6. Республикада Теләче муниципаль районының уңай мәдәни образын булдыру. 7. Теләче муниципаль районы мәдәният тармагын үстерү, районның социаль-икътисадый үсешен перспектив бурычларын хәл итүдә мәдәниятнең ролен күтәрү өчен шартлар тудыру, Теләче муниципаль

	<p>районы халкын тәрбиялүдә, агартуда һәм ял итүне тәэмин итүдә мәдәниятнең ролен көчәйтү.</p> <p>8. Мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнен сыйфатын арттыру.</p> <p>9. Гражданнар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатләрәндә архив эше белән идарә итү</p>
Программаның төп бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - халыкта милли горурлык, гражданлык һәм патриотизм хисен тәрбиялүгә юнәлтелгән мәдәният һәм сәнгать чаралары нигезендә әхлакый һәм рухи кыйммәтләр формалаштыру; - мәдәният һәм сәнгать учреждениеләренен матди-техник базасын, аларның техник жиһазланышын, ныгыту, яшь талантларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү; - музей фондын саклау, тулыландыру, өйрәнү һәм экспонацияләү; - китапханәләрне мәгълүматлаштыру, китапханә эшен алга таба үстерү; - клуб формированиеләренен, үзешчән коллективларның сыйфатлы үсешен (башкару осталыгын) тәэмин итү; - муниципаль район архивы һәм башка архив документларын саклау, исәпкә алу, комплектлау һәм алардан файдалануны тәэмин итү
Программаны тормышка ашыру вакыты	2021-2027 еллар
Ярдәмче программалар исемлеге	<ol style="list-style-type: none"> 1. «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында музей эшен үстерү» ярдәмче программасы. 2. «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы. 3. «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында мәдәни-ял эшчәнлеген үстерү» ярдәмче программасы. 4. «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсендә чаралар үткәрү» ярдәмче программасы. 5. «2021-2027 елларга Теләче муниципаль районында архив эшен үстерү» ярдәмче программасы
Программаны финанслау күләмнәре	<p>Программаны финанслауга 2021-2027 елларда 638039,19 мең сум каралган, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел - 64655,41 мең сум;</p> <p>2022 ел - 75101,02 мең сум;</p> <p>2023 ел - 80928,44 мең сум;</p> <p>2024 ел - 91737,52 мең сум;</p> <p>2025 ел - 101752,80 мең сум;</p> <p>2026 ел - 108410,00 мең сум;</p> <p>2027 ел - 115454,00 мең сум.</p> <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда республика бюджеты акчалары исәбеннән 28352,49 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел - 7271,10 мең сум;</p> <p>2022 ел - 14897,69 мең сум;</p> <p>2023 ел - 985,24 мең сум;</p> <p>2024 ел - 5198,46 мең сум;</p>

	<p>2025 ел - 0,00 мең сум; 2026 ел - 0,00 мең сум; 2027 ел - 0,00 мең сум.</p> <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 609686,70 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 57384,31 мең сум; 2022 ел - 60203,33 мең сум; 2023 ел - 79943,28 мең сум; 2024 ел - 86539,06 мең сум; 2025 ел - 101752,80 мең сум; 2026 ел - 108410,00 мең сум; 2027 ел - 115454,00 мең сум.</p> <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда Федераль бюджет акчалары исәбеннән 0,00 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 0,00 мең сум; 2022 ел - 0,00 мең сум; 2023 ел - 0,00 мең сум; 2024 ел - 0,00 мең сум; 2025 ел - 0,00 мең сум; 2026 ел - 0,00 мең сум; 2027 ел - 0,00 мең сум.</p> <p>Программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк</p>
Программаны тормышка ашыруны контрольдә һәм идарә системасы тоту итү	Программаны тормышка ашыру белән агымдагы идарәне Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге гамәлгә ашыра
Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре һәм социаль-икътисадый нәтижеләлек күрсәткечләре	<ul style="list-style-type: none"> - мәдәният өлкәсендә хезмәт күрсәтү сыйфатын яхшырту, аларның заманча таләпләргә һәм Теләче муниципаль районында яшәүче һәр кешенә ихтыяжларына туры килү-килмәве; - мәдәни-ял итү чараларына килүчеләр санын арттыру; - китапханәләргә килүчеләр санын арттыру; - һәвәскәрләр берләшмәләре эшендә катнашучы халыкның өлешен арттыру; - муниципаль учреждениеләр, эшмәкәрлек һәм башка төр эшчәнлектән кәргән акча күләмен арттыру

I. Программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблемага характеристика

Хәзерге дөньяда мәдәният кеше тормышының мөһим состав өлеше сыйфатында һәм прогрессның төп факторларының берсе буларак торган саен күбрәк чыгыш ясыя. Аның мөһим шарты булып барлык әгъзаларының һәрьяклы һәм гармонияле үсеше нигезендә жәмгыятьнең рухи потенциалын даими үстерүне тәмин итү һәм аларның ижади мөмкинлекләрен тулы ачу

тора. Гуманитар кыйммәтләр нигезендә бөтен жәмгыятьнең рухи һәм мәдәни дәрәжәсен күтәрү, әгәр бер-берсен тулыландыручы мәдәни сәясәтнең төп элементлары, аларның нәтижеләренен үзара йогынтысында кабул ителә торган төп элементлары халыкның мәдәнияткә керүе һәм мәдәни тормышта катнашуы булса, мөмкин була. Мәдәни байлыklarның максималь үтемлелеген тәэмин итү, мәдәният өлкәсендә хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлелеген арттыру-районның мәдәни сәясәте бурычларының берсе.

Район мәдәният учреждениеләре эшчәнлеге соңгы елларда мәдәни эшчәнлекнең социаль нәтижелелеген арттыруга, халык өчен мәдәни хезмәтләрнең үтемлелеген арттыруга юнәлдерелгән.

Авыл мәдәниятен саклау һәрвакыт дәүләт мәдәни сәясәтенең өстенлекле юнәлешләренең берсе булды, бу тармакның күп кенә норматив һәм программа документларында чагылыш тапты. Россия Федерациясе Мәдәният министрлыгы каршындагы Мәдәният буенча Координация советы карары белән (2010 елның 17 сентябрендәге) Россия Федерациясе субъектларының башкарма хакимияте органнарына авыл мәдәниятен үстерүгә юнәлдерелгән төбәк максатчан программаларын эшләү һәм раслау йөкләнде.

Россия Федерациясе Хөкүмәте Рәисе В.В. Путинның 2011 елның 15 ноябрендәге 22.11.2011 № ВП-П12-8267 авыл интеллигенциясе форумы эшендә катнашу йомгаклары буенча йөкләмәләр исемлегенң 2 пункты белән Россия Мәдәният министрлыгына «Россия мәдәнияте» дәүләт программасы кысаларында Россия Федерациясе субъектлары белән берлектә авылның заманча инфраструктурасын үстерү, мәдәният учреждениеләренен техник базасы, китапханәләрен интернет белән тәэмин итү, матди яктан модернизацияләүне дә кертеп, чаралар күрү йөкләнде.

Гамәлдәге социаль инфраструктураны модернизацияләү һәм үстерү зарурлыгы, халыкның ихтыяжларын тулысынча канәгатьләндерү критерийларыннан чыгып, авылның мәдәни потенциалын саклап калу һәм арттыру кирәклегенә 2020 елга кадәр чорга Россия Федерациясенен озак сроклы социаль-иқтисади үсеш концепциясе, 2020 елга кадәр чорга Россия Федерациясе Авыл территорияләрен тотрыклы үстерү концепциясе белән билгеләнә.

Кече шәһәрләрдә музейлар, театрлар, китапханәләр, ижат клублары эшчәнлегенә аерым игътибар бирергә, шулай ук кече шәһәрләрдә мәдәниятне үстерү буенча дәүләт программасы проекты эшләү зарурлыгына Россия Федерациясе Президенты В.В. Путин үзенен "Гаделлеккә ирешү. Россия өчен социаль сәясәт" дигән авторлык мәкаләсендә басым ясады. Россия Федерациясе Мәдәният министрлыгы каршындагы Мәдәният буенча Координация советының 2012 елның 4 апрелдәге карарының 2.2 пункты нигезендә Россия Федерациясе субъектларының башкарма хакимият органнарына 01.06.2012 елга кадәр Россия Федерациясе Мәдәният министрлыгына кече шәһәрләр мәдәниятен үстерү Концепциясе проектына тәкъдимнәр жиберү йөкләнде.

Мәдәният бүлегенен бурычы-мәдәнияткә ярдәм итү һәм аны үстерү генә түгел, ә безнең районда аның тарихы давамында барлыкка килгән мирасны, мәдәни потенциалны саклап калу да.

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлегенә тарафыннан иң яхшы традицияләрен саклап калуга һәм үстерүгә юнәлтелгән чаралар уздырыла, шунның нәтижәсендә районның мәдәни тормышы якты һәм бай.

Шунның белән бергә, район мәдәниятен үстерүдә житди проблемалар бар. Мәсәлән, мәдәният учреждениеләренен матди - техник базасы, инструментлар, заманча техник чаралар белән тәэмин ителеш аеруча игътибарга мохтаж. Авыл мәдәният йортлары һәм авыл клублары капитал ремонт, реконструкция, жиһазландыруга, шулай ук авыл халкы өчен мәдәни-массакүләм чаралар оештыруга һәм үткәрүгә даими ярдәм таләп итә. Мәдәният учреждениеләренен тулы көченә эшләве өчен түгәрәкләр һәм клублар, сәхнә киёмнәре, концерт костюмнары буенча эшләү өчен уңайлы шартлар тудыру, сакчылык-яшгын сигнализациясе системаларын урнаштыру буенча эшләр башкару һ.б. кирәк.

Программа финанс ярдәмен һәм мәдәният учреждениеләре эшенең тотрыклылыгын гарантияләүче чаралар системасын күздә тотта. Шулай итеп, программа мәдәни үсешнең төп бурычларын хәл итү максатында тармакны эзлекле яңартуга юнәлдерелгә тиеш.

Яңа мәгълүмати технологияләр нигезендә муниципаль китапханәләрнең мәгълүмат базасын үстерү, кулланучыларга уңайлы хезмәт күрсәтү өчен шартлар тудыру зарурилыгы туды.

Коллективларның гастрольләрдә йөрүләрен оештыру, башкаладан читтә узучы төрле фестивальләрдә һәм конкурсларда катнашу өчен финанс мөмкинлекләре юк.

Авыл мәдәният йортлары һәм авыл клублары капитал ремонт, реконструкция, жиһазландыруга даими ярдәм таләп итә. Шулай ук район халкы өчен мәдәни-массакүләм чаралар оештыру һәм уздыру да күздә тотыла.

Программа финанс ярдәмен һәм мәдәният учреждениеләре эшенең тотрыклылыгын гарантияләүче чаралар системасын күздә тотта.

Шулай итеп, программа мәдәни үсешнең төп бурычларын хәл итү максатында тармакны эзлекле яңартуга юнәлдерелгә тиеш.

II. Программаның төп максатлары һәм бурычлары, аны гамәлгә ашыру срокларын, шулай ук аны үтәү барышын чагылдыручы максатчан индикаторлар һәм күрсәткечләр исемлегә

«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы мәдәниәтен үстерү» озак сроклы муниципаль программаның максаты Татарстан Республикасы Дәүләт программасының «Татарстан Республикасы мәдәниәтен үстерү» өстенлекле юнәлешләренә нигезләнгән.

«2021-2027 елларга Теләче муниципаль районы мәдәниәтен үстерү» озак сроклы муниципаль программасының стратегик максатлары белән районның социаль-иқтисади үсеш максатларында мәдәният һәм сәнгать өлкәсен тотрыклы үстерү өчен кирәкле шартлар тудыру белән беррәттән:

- ижат өчен уңай шартлар тудыру, мәдәният өлкәсендә интеллектуаль һәм ижади эшчәнлекне яклау;

- заманча мәдәният һәм сәнгатьнең барлык төрләрен һәм жанрларын үстерүгә ярдәм итү;

- мәдәни кыйммәتلәрдән файдалану мөмкинлегә алу өчен төрле милләт халкы һәм төрле социаль төркемнәр вәкилләре өчен тигез мөмкинлекләр тәмин итү;

- мәдәният һәм халык ижатын үстерү өчен төп шарт булып торган бюджет финанславы булган муниципаль учреждениеләр буларак мәдәният учреждениеләрен саклап калу;

- халык декоратив-гамәли ижатына, халык һөнәрчелегенә һәм һөнәрләренә ярдәм итү һәм аны үстерү;

- дәүләт социаль стандартлары кысаларында халыкның мәдәни хезмәтләргә булган ихтыяжын канәгатьләндерү;

- мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту;

- гражданның, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә архив эше белән идарә итү.

Өлеге максатларга ирешү өчен системалы характердагы кайбер мәсьәләләренә хәл итәргә кирәк:

- мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрен сыйфатын һәм төрледеген арттыру өчен шартлар тудыру, мәдәният учреждениеләре эшен модернизацияләү;

- Теләче муниципаль районының барлык гражданның өчен мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә мәдәни байлыкларга тигез хокукны һәм ижади потенциалны тормышка ашыру мөмкинлекләрен тәмин итү;

- матди-техник базаны ныгыту;

- музей предметларын саклауның матди-техник базасын яхшырту юлы белән, фонд саклагычларны һәм аларның жиһазларын модернизацияләү юлы белән музей мирасының сакланышын тәмин итү;

- балаларны һәм яшьләренә театр һәм музыка сәнгатенә, музей-күргәзмә проектларына жәлеп итүгә дәүләт ярдәме күрсәтү;

- мәдәният учреждениеләренә гаилә белән бару рәвешләрен үстерү;

- театр спектакльләрен, концерт программаларын һәм музей-күргәзмә экспозицияләрен сәнгатьчә бизәү өчен заманча техник (шул исәптән мультимедиа) чараларны актив кертү;

- китапханә фондларының актуальлеген һәм сакланышын тәмин итү;

- халыкка китапханә-мәгълүмати хезмәт күрсәтүнең дистанцион һәм башка стационар булмаган формаларын үстерү;

- мәдәни-ял итү эшчәнлегә өлкәсендә халык өчен хезмәт күрсәтү күләмнәрен һәм төрләрен киңәйтү;

- заманча таләпләргә җавап бирә торган мәдәният учреждениеләре төзелеше;

- Татарстан Республикасында халык сәнгать кәсепләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү, үсеп килүче буында милли тарихка, традицион халык мәдәниятенә хөрмәт тәрбияләү;

- Архив фонды һәм башка архив документларын саклау, исәпкә алу, комплектау һәм куллануны тәмин итү.

«Музей эшен үстерү» ярдәмче программасы Теләче муниципаль районының музей фондын саклауга, өйрәнү һәм популярлаштыруга, шулай ук жәмгыять үсешенә мөһим ресурсы буларак, аларга социаль-мәдәни функцияләренә гәмәлгә ашыру өчен уңайлы шартлар тудыру максатыннан, Туган якны өйрәнү музеен комплекслы үстерүгә юнәлдерелгән.

«Китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы гражданның үзенең конституциячел хокукларын тормышка ашыруны тәмин итә ала торган Китапханә хезмәте системасын үстерүгә, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклауга юнәлдерелгән.

«Мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү» Ярдәмче программасы мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләренә үстерү һәм халык ижатына ярдәм итү өчен уңайлы шартлар булдыруга, мәдәният учреждениеләренә матди-техник торышын норматив куркынычсызлык таләпләренә, санитар һәм янгынга каршы нормативларга туры китерү өчен чаралар комплексын булдыруга юнәлдерелгән.

«Мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру» Ярдәмче программасы Теләче муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар булдыруга, район күләмендә чаралар оештыруга һәм үткәругә, Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсен төбәкара, Бөтенроссия һәм халыкара чараларда тәкъдим итүгә юнәлдерелгән.

«Архив эшен үстерү» ярдәмче программасы Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы башкарма комитеты архив бүлегә эшчәнлегенә стратегик максатына ирешүгә юнәлдерелгән (Татарстан Республикасы Архив фонды документларын һәм гражданның, жәмгыять, дәүләт мәнфәгатьләрендә башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм куллануны тәмин итү).

Санлы күрсәткечләр һәм индикаторлар:

- төрле типтагы мәдәният учреждениеләренә йөрү санын арту;

- кулланучылар саны арту, шул исәптән махсус категория кулланучылар;

- театр спектакльләре һәм концерт программалары, музей-күргәзмә акцияләре, экспозицияләр һәм башка мәдәни программалар һәм чаралар санын арттыру;

- халыкны музей хезмәтләре белән тәмин итү (экскурсияләр, лекцияләр, күргәзмәләр, проектлар һ.б.);

- реставрацияләүгә мохтаж булган фондларның гомуми санына карата реставрацияләнгән предметларның чагыштырма авырлыгы;

- ачык китапханәләренә китапханә фондларының яңартылу күрсәткечен арттыру;

- мәдәният өлкәсендә инновацион проектлар санының артуы;
- төбәкара һәм халыкара мәдәни акцияләр, ижтимагый эһәмиятле чаралар саны арту;
- ел саен үткәрелә торган республика һөнәри осталык конкурсларында катнашучы тармак белгечләре санын арттыру;
- программаны тормышка ашыру мониторингы максаты белән үткәрелә торган социологик сораштырулар һәм тикшеренүләр санын арттыру;
- төрле дәрәжәдәге конкурсларда призлы урыннар саны;
- муниципаль архив биналарының архив документларын даими саклауны тәэмин итә торган норматив шартларга туры килү дәрәжәсен күтәрү.

Программаны үтәү нәтижеләлегә күрсәткечләре:

- премьер-театр спектакльләренә, яңа музыкаль программаларның, музей-күргәзмә экспозицияләренә, башка яңа ижади проектларның гомуми чаралар санына нисбәте;
- халыкның аерым категорияләреннән файдаланучыларның мәдәният учреждениеләреннән файдаланучыларның гомуми санына нисбәте;
- мәдәният, сәнгать учреждениеләре үткәрә торган мәдәни-массакуләм һәм мәдәни-ял чараларында катнашучылар санының республика халкының гомуми санына нисбәте;
- программа чаралары белән колачланган мәдәни мирас объектлары санының Татарстан Республикасының мәдәни мирас объектларының гомуми санына нисбәте;
- аттестация, яңадан әзерләү һәм квалификация күтәрүне узган белгечләренә тармак белгечләренә гомуми санына нисбәте;
- тармакның 35 яшькә кадәрге белгечләре, учреждениеләр житәкчеләре һәм тармак белгечләренә гомуми санына 45 яшькә кадәр булган житәкче кадрлар резервы белән чагыштырмасы.
- билгеләнгән срокта архив тарафыннан башкарылган соратулар өлеше, бер ел эчендә бергән соратуларның гомуми күләмендә процентларда.

Программаны тормышка ашыру вакыты

Программаны гамәлгә ашыру срогы: 2021-2027 еллар.

Контроль этаплар булып еллык хисаплар тора, халыкның ихтияжларын һәм мәнфәгатьләрен фәнни нигезләнгән тикшеренүләр нәтижеләре һәм арадаш күрсәткечләр мониторингы гамәлгә ашырыла.

III. Программаны ресурслар белән тәэмин итүне нигезләү

Программаны тормышка ашыруны финанс ягыннан тәэмин итү жирле бюджет акчалары хисабына гамәлгә ашырыла. Жирле бюджет акчалары белән беррәттән программаны финанслауга республика бюджетыннан акча жәлеп итү, дәүләт программаларында катнашу юлы белән мәдәният учреждениеләрен капитал ремонтлау һәм төзү, автоматлаштырылган архив технологияләре булдыру һәм архив документлары нигезендә гражданны һәм оешмаларны мәгълүмат белән тәэмин итү күздә тотыла.

Муниципаль программаны гамәлгә ашыру өчен жирле бюджет чыгымнарына еллык төзәтмәләр кертү тәртибе Чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Татарстан Республикасы Теләче районы бюджеты проекты төзү тәртибе белән билгеләнә.

Программаны финанс белән тәэмин итү үзенчәлекләре булып тора:

1. Устав эшчәнлегә кысаларында мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган хезмәтләренә күләм һәм төрләрен арттыру хисабына программа чараларын тормышка ашыруга юнәлдерелгән бюджеттан тыш акчалар өлешен арттыру.

2. Дәүләт учреждениеләренә хокукый хәлен камилләштерүнең яңа шартларында гамәлдәге хокукый актларда каралган нормалар нигезендә билгеләнә торган дәүләт биремнәре нигезендә бюджет ассигнованиеләрен куллану («Дәүләт (муниципаль) учреждениеләренә хокукый хәлен камилләштерүгә бәйлә рәвештә Россия Федерациясенә аерым закон актларына

үзгөрешләр кертү турында» 08.05.2010 № 83-ФЗ Федераль закон).

3. Ижади эшчәнлеккә, фәнни һәм мәгариф эшчәнлегенә адреслы ярдәм күрсәтүнен төрле формаларын, яңа хезмәт төрләрен һәм мәдәният учреждениеләренә килүчеләр белән эшләү технологияләрен булдыруга юнәлдерелгән инновацион проектларны куллану.

Программаны тормышка ашыруны ресурслар белән тәзмин итү

№ т/б	Ярдәмче программаның атамасы	Финанслау чыганагы	2021 ел (фараз)	2022 ел (фараз)	2023 ел (фараз)	2024 ел (фараз)	2025 ел (фараз)	2026 ел (фараз)	2027 ел
1.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында музей эшен үстерү»	Жирле бюджет Республика бюджеты	1074,95	1282,03	1683,51	1381,03	1634,80	1637,80	1736,70
2.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында китапханә эшен үстерү»	Жирле бюджет Республика бюджеты	13190,17	18170,97	20946,26	23236,07	26327,50	28104,60	29732,50
3.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү»	Жирле бюджет Республика бюджеты	42468,57	39975,99	54586,16	57580,51	72429,30	77254,10	82521,30
4.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру»	Жирле бюджет	128,91	362,00	1853,13	2949,93	350,00	350,00	350
5.	ЯРДӘМЧЕ ПРОГРАММА «2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында архив эшен үстерү»	Жирле бюджет Республика бюджеты	521,71	412,34	874,14	1391,52	1011,20	1063,50	1113,50
БАРЛЫГЫ:			64655,41	75101,02	80928,44	91737,52	101752,80	108410,00	115454,00
БАРЛЫГЫ:			638 039,19						

IV. Программаны тормышка ашыру механизмы, үз эченә муниципаль программа белән идарә итү механизмын һәм заказчыларның үзара хезмәттәшлеге механизмын ала

Программа житәкчесе-Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният һәм архив бүлеге начальниклары, алар аны тормышка ашыру өчен шәхси җаваплылык, ахыргы нәтижәләр, программаны тормышка ашыру өчен бүлөп бирелгән финанс чараларын максатчан һәм нәтижәле файдалану, шулай ук Программаны тормышка ашыру белән идарә итү рәвешләрен һәм методларын билгели.

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты, дәүләт заказчысы - координаторы буларак, программаның үтәлеше барышында:

- жирле, республика бюджеты һәм бюджеттан тыш чыганақлардан анализ һәм рациональ файдалануны тәмин итә;

- үз вәкаләтләре чикләрендә Программаны үтәү өчен кирәкле норматив хокукый актлар эшли;

- Программаны тормышка ашыруның барышы турында квартал саен хисаплар әзерли һәм хисап чорыннан соң килүче 25 числога кадәр Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының икътисад бүлеге адресына жиберә;

- Программаны тормышка ашыруның барышы турында еллык хисаплар әзерли һәм аларны Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының икътисад бүлеге адресына һәм хисап чорыннан соң килүче елның 1 мартына кадәр жиберә.

Программаны тормышка ашыра башлаганчы, Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге һәм архив бүлеге:

- Программаны тормышка ашыру белән идарә итү турында нигезләмә раслый һәм Программаны тормышка ашыруның оештыру-финанс планын формалаштыра;

- Программа чараларына төзәтмәләр кертү һәм Программаны гамәлгә ашыру барышында аларны ресурслар белән тәмин итү механизмнарын билгели;

- максатчан индикаторларның әһәмияте, программаны гамәлгә ашыру күрсәткечләре, аның үтәлешен мониторинглау нәтижәләре, башкаручылар программасында катнашу шартлары турында мәгълүматның ачыклығын тәмин итү процедураларын билгели.

V. Программаның икътисадый, социаль һәм экологик нәтижәләлеген бәяләү

Мәдәниятнең фундаменталь үзенчәлеге шунда ки, мәдәни эшчәнлекнең мөһим нәтижәләре вакыт буенча кичектерелгән социаль эффектта чагыла һәм интеллектуаль потенциалны арттыруда, кыйммәтле ориентирларны һәм индивидуумнарның үз-үзләрен тотышы нормаларын үзгәртүдә чагыла.

Программада мәдәни эшчәнлекнең агымдагы нәтижәләрен генә тасвирлый торган индикаторлар системасын һәм санлы күрсәткечләргә куллану күздә тотыла.

Шул ук вакытта конкрет Ярдәмче программаларда үз нәтижәләкләренең үз күрсәткечләре булырга мөмкин. Программаны һәм аның ярдәмче Программаларын гамәлгә ашыруның нәтижәләлеген бәяләү программаның заказчысы - координаторы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Программаны тормышка ашырудан төп социаль-икътисади нәтижә Татарстан Республикасы Теләче районы гражданны тормышында мәдәниятнең социаль ролен күтәрүдә һәм, димәк, районда тормыш сыйфатын күтәрүдә, мәдәният өлкәсен модернизацияләүгә курсны гамәлгә ашыру өчен уңай ижтимагый атмосфера булдыруда чагыла. Вакыт буенча кичектерелгән бу нәтижә, аерым алганда, күрсәтеләчәк: Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында яшәүче халыкларның үзенчәлеген саклап калуга ярдәм итә торган мәдәни киңлекнең бердәмлеген ныгытуда; ижади эшчәнлек өчен уңайлы шартлар тудыруда, халыкка мәдәният һәм сәнгатьтә тәкъдим ителә торган мәдәни

байлыктарның һәм мәгълүматның төрлелеген һәм ачыклығын булдыруда; ирекле хезмәт базары шартларында, шул исәптән халыкара масштабта, ижади һөнәрләр яшь белгечләренең конкурентлык сәләтен тәмин итүдә, шулай ук яшьләрне эстетик тәрбияләүне үстерүдә.

Мәдәниятне үстерү бурычлары әйләнә-тирә мохитне саклау бурычлары белән тыгыз бәйләнгән. Кагыйдә буларак, бу элемент мәдәни ландшафтларны һәм истәлекле урыннарны саклау, музейлар эшчәнлегендә чагыла.

Истәлекле урыннар һәм саклана торган тарихи-мәдәни территорияләр системасын формалаштыру экология һәм табигый мирасны саклау проблемаларын хәл итүгә турыдан-туры бәйле. Шулай итеп, Программа әйләнә-тирә мохитне саклау бурычы белән тыгыз элементдә мәдәниятне үстерү проблемаларын хәл итә.

Программаны тормышка ашыруның нәтижелелеге максатчан индикаторларның һәм программа тарафыннан расланган күрсәткечләрнең факттагы казанышлары дәрәжәсе буларак бәйләнә.

Программаның икътисади нәтижәсе жирле, республика бюджеты, бюджеттан тыш чыганаclar һәм спонсорлык ярдәме хисабына мәдәнияткә өстәмә финанс чаралары жәлеп итүгә бәйле булачак.

«2021-2027 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
мәдәниятен үстерү»
муниципаль программасына
1 номерлы кушымта

**«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
музей эшен үстерү» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның атамасы	«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында музей эшен үстерү» ярдәмче программасы (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	«Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының Теләче туган якны өйрәнү музей» муниципаль бюджет мәдәният учреждениесе
Ярдәмче программаның максатлары	Теләче муниципаль районының музей эшен саклау, өйрәнү һәм популярлаштыру, шулай ук жәмгыять үсешенә мөһим ресурс буларак социомәдәни функцияләргә гамәлгә ашыру өчен уңайлы шартлар тудыру максатыннан музейны комплекслы үстерү
Ярдәмче программаның бурычлары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Район туган якны өйрәнү музееның дәүләт өлешен саклау, өйрәнү һәм комплектлау. 2. Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Туган якны өйрәнү музееның сакланышын һәм куркынычсызлыгын тәмин итү өчен шартлар тудыру. 3. Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының туган якны өйрәнү музееның һәркем өчен мөмкин булуын һәм популярлаштыруын тәмин итү. 4. Музейның фәнни-тикшеренү һәм мәдәни-белем бирү эшчәнлеген оптимальләштерү. 5. Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы туган якны өйрәнү музееның матди-техник жиһазланышын яхшырту. 6. Музей белгечлекләре кадрларын әзерләү һәм яңадан әзерләү (квалификацияләрен күтәрү). 7. Нәтиҗәле кадрлар сәясәтен гамәлгә ашыру һәм музей хезмәткәрләренә социаль эһәмиятен арттыру. 8. Бюджеттан тыш акчаларны жәлеп итү. 9. Түләүле хезмәтләр күләмен арттыру
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары	2021-2027 еллар
Ярдәмче программаны	2021-2027 елларда Ярдәмче программаны финанслауга барлыгы 10804,05 мең сум каралган, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 1270,20 мең сум;

<p>финанслау күлэмнәре</p>	<p>2022 ел - 1328,76 мең сум; 2023 ел - 1683,51 мең сум; 2024 ел - 1512,28 мең сум; 2025 ел - 1634,80 мең сум; 2026 ел - 1637,80 мең сум; 2027 ел - 1736,70 мең сум.</p> <p>Төбәк программасын финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 10430,82 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 1074,95 мең сум; 2022 ел - 1282,03 мең сум; 2023 ел - 1683,51 мең сум; 2024 ел - 1381,03 мең сум; 2025 ел - 1634,80 мең сум; 2026 ел - 1637,80 мең сум; 2027 ел - 1736,70 мең сум.</p> <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда республика бюджеты акчалары исәбеннән 373,23 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 195,25 мең сум; 2022 ел - 46,73 мең сум; 2023 ел - 0,00 мең сум; 2024 ел - 131,25 мең сум; 2025 ел - 0,00 мең сум; 2026 ел - 0,00 мең сум; 2027 ел - 0,00 мең сум.</p> <p>Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк</p>
<p>Ярдәмче программаны тормышка ашыруның көтелгән нәтижеләре</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Музейның сакланьшы һәм куркынычсызлыгы шартларын яхшырту. 2. Музей фондын яна экспонатлар белән баету. 3. Жәмгыять үсешенә мөһим ресурсы буларак, музейның ролен арттыру. 4. Үсеп килүче буынны тәрбияләүдә музей мөмкинлекләрен киңәйтү. 5. Музейга йөреш һәм мәдәни-агарту чаралары санын арттыру. 6. Республикада мәдәни туризмны үстерү, музей тарафыннан күрсәтелә торган туристлык хезмәтләре спектрын киңәйтү. 7. Халыкка күрсәтелә торган музей хезмәтләре, шулай ук түләүле хезмәт күрсәтү спектрын киңәйтү. 8. Музей эшчәнлегеннән алынган керемнәр күләмен арттыру. 9. Эшчәнлек рәвешләренән төрлеләгән киңәйтү һәм аны реаль һәм потенциал килүчеләрнен кызыксынулары һәм ихтыяжлары нигезендә актуальләштерү. 10. Музей фондларын туплау, фәнни эшкәртү, өйрөнү, исәпкә алу, саклау һәм популярлаштыру белән бәйле булган мәгълүматлаштыру процессларын үстерүне тәмин итү һ.б. 11. Проект эшчәнлеген үстерү һәм музей эше өлкәсендә инновацион проектларны нәтижәле гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру.

I. Ярдәмче программа хэл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы

Заманча музейлар аларның традицион тарихи (мәдәни һәм табигый) мохитендә матди һәм рухи кыйммәтләрне саклау, торгызу, өйрәнү һәм халыкка житкерү өчен булдырылган мәдәният учреждениеләре, мәдәни һәм табигый мирасның бөтен территорияль комплекслары буларак билгеләнә.

Музей эшен үстерүнең өстенлекле юнәлешләре булып тора:

- музей практикасының иң яхшы үрнәкләренә ярдәм итү һәм аларны алга этәрү;
- музейларның мәдәни - фәнни-агарту, белем бирү эшчәнлеген тормышка ашыру;
- музей спецификасы, экспозиция сәнгате үсешенә заманча тенденциясе нигезендә музей экспозицияләре формаларын камилләштерү;
- халыкның социаль якланмаган катламнары (инвалидлар, өлкән кешеләр, аз тээмин ителгән гаиләләр һ.б.) проблемаларын хэл итүгә юнәлдерелгән мөмкинлекләре чикләнган кешеләр белән социаль-коммуникатив эшләнүнең төрле төрләре һәм ысуллары белән үсеш алучы проектларны алга этәрү һәм аларны музей эшчәнлегә аша тормышка ашыру;
- музейларны мәгълүматлаштыру;
- музейларның матди-техник жиһазланышын яхшырту.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары һәм бурычлары

Ярдәмче программаның төп максаты-музей жыелышын формалаштыру һәм үстерү, музей фондларының сакланышын тээмин итү, аны нәтижәле файдалану өчен шартлар тудыру.

Моннан чыгып, ярдәмче программаның төп бурычлары булып тора:

- расланган планнар нигезендә фондларны туплау өчен оптималь шартлар тудыру;
- музей фондларын саклау өчен оптималь шартлар тудыру;
- фәнни һәм музей эшчәнлеген, фәнни-тикшеренү эшен, музей фондларын формалаштыру, музей архивын формалаштыру, күргәзмә эшчәнлегә, экскурсия-лекция эшчәнлеген, мәдәни-агарту эшчәнлеген камилләштерү өчен яңа технологияләр һәм жиһазлар куллану.

Проектның һәр бурычы комплекслы характерда һәм музей эшен үстерүнең өстенлекле юнәлешләрен тормышка ашыруга юнәлдерелгән.

Стратегик максатка ирешү һәм ярдәмче программаның стратегик бурычларын хэл итү Программа чараларын гамәлгә ашыру хисабына тээмин ителә.

III. Ярдәмче чаралар исемлеге

Өлеге ярдәмче программа кысаларында түбәндәге чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- музей фондларын сыйфатлы комплектлау;
- махсушаштырылган мебель сатып алу юлы белән музейга килүчеләр өчен уңайлы шартлар тудыру;
- музейда чаралар, район конкурслары үткәрү;
- музей хезмэткэрлэренен квалификациясен күтәрү.

IV. Ярдәмче программаны тормышка ашыруның социаль-икътисадый нәтижәләлеген бәяләү

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру социаль-икътисадый өлкәдә түбәндәге нәтижәләргә ирешүне күздә тотта:

- Теләче муниципаль районының мәдәни мирасын саклау һәм үстерү;
- музейның кызыклы имиджын булдыру һәм халыкка музей күрсәтә торган мәдәни хезмәтләр спектрын киңәйтү;
- авыл халкын мәдәни кыйммәтләргә һәм мәдәни байлыкларга жәлеп итү өчен мөмкинлекләр арттыру һәм мөмкинлекләр киңәйтү;
- килүчеләрне (турист төркемнәрен) жәлеп итү, бу музейның финанс-икътисадый тотрыклылығын арттырачак;
- район халкында әхлакый һәм рухи кыйммәтләр музей формалаштыру өчен тулы шартлар тудыру;
- музейда мәдәни-агарту чараларын югары сыйфатлы һәм оештыру дәрәжәсендә уздыру.

Ярдәмче программаны тормышка ашыру Теләче муниципаль районының музей өлкәсендә булган барлык ресурслар белән нәтижәле идарә итүгә ярдәм итәчәк (мәдәни-тарихи, кадрлар, матди-техник), бу исә музейлар тарафыннан күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын яхшыртырга мөмкинлек бирәчәк. Болар барысы да районның мәдәни мирасын популярлаштыру ярдәмендә Теләче районының жәлеп итү образын формалаштырачак.

«2021-2027 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районында
музей эшен үстерү» ярдәмче
программасына
1 номерлы кушымта

**«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
музей эшен үстерү» ярдәмче программасының төп чаралары**

№ т/б	Исеме	Жавапл ы башкар учылар	Финанслау күләме еллар буенча, мең сум						
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Төп чара: Музей эшен үстерү									
1.	Экспозиция жиһазлары, күргәзмә стеллажлары, витриналар, стендлар сатып алу	МБМУ «Теләче туган якны өйрәнү музее»	528,75	404,73	672,00	594,00	603,00	812,00	888,60
2.	Халыкка музей хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә музейлар эшчәнлеген тәмин итү	МБМУ «Теләче туган якны өйрәнү музее»	681,00	863,00	946,00	849,98	954,00	748,00	765,40
3.	Янгын куркынычсыз лыгы һәм хезмәтне саклау буенча эшчәнлекне тәмин итү	МБМУ «Теләче туган якны өйрәнү музее»	60,65	61,03	65,51	68,3	77,80	77,80	82,70
	БАРЛЫГЫ:		1270,20	1328,76	1683,51	1512,28	1634,80	1637,80	1736,70
	БАРЛЫГЫ:					10804,05			

Ярдәмче программаны тормышка ашыруның төп нәтижәләре:

- фондларны музей предметлары белән тулыландыру һәм аларны реставрацияләү;
- экспозицияләрне яңарту;
- Теләче муниципаль районының мәдәни-тарихи мирасын саклау;
- патриотик тәрбия системасын камилләштерү һәм социаль эһәмиятле кыйммәтләргә формалаштыру;
- музей фондларының һәм музейларга килүчеләрнең куркынычсызлыгын тәмин итү;
- проект эшчәнлеген үстерү һәм музей эше өлкәсендә инновацион проектларны нәтижәле гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
- халыкка күрсәтелә торган музей хезмәтләре, шулай ук түләүле хезмәтләр спектрнын ел саен кинәйтү.

«2021-2027 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
мәдәниятен үстерү»
муниципаль программасына
2 номерлы кушымта

**«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның атамасы	«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны төп эшлөүчеләр	МБУ Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Теләче жирлекара китапханәсе (МБУ Теләче ЖК)
Ярдәмче программаның максатлары	Гражданның аларның конституциячел хокукларын тормышка ашыруны тәмин итә торган китапханә хезмәте системасын үстерү, шулай ук китапханәләрдә саклана торган милли мәдәни мирасны саклап калу
Ярдәмче программаның бурычлары	<ol style="list-style-type: none"> 1. Китапханә фондларының актуальлеген һәм сакланышын тәмин итү. 2. Ачык китапханәләрнең матди-техник базасын ныгыту, аларның нәтижәле эшләве, кулланучыларның китапханәдә имин һәм уңайлы булуы өчен. 3. Китапханәләрнең мәдәни-агарту эшчәнлеген киңәйтү, укуларны һәм китапларны алга этәрү. 4. Китапханәләрне фәнни һәм социомәдәни коммуникацияләр үзәкләре буларак үстерү. 5. Төрле ведомстволар һәм төрле оештыру-хокукий формадагы китапханәләр белән хезмәттәшлекне үстерү. 6. Түләүле нигездә китапханә-мәгълүмат хезмәтләре номенклатурасын киңәйтү. 7. Укуны социомәдәни процесс буларак өйрәнү. 8. Өзлексез һөнәри белем бирү һәм квалификация күтәрү системасын үстерү
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары	2021-2027 еллар
Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре	2021-2027 елларда Ярдәмче программаны финанслауга барлыгы 165709,03 мең сум каралган, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 16248,84 мең сум; 2022 ел - 19631,26 мең сум; 2023 ел - 20946,26 мең сум; 2024 ел - 24718,07 мең сум;

	<p>2025 ел - 26327,50 мең сум; 2026 ел - 28104,60 мең сум; 2027 ел - 29732,50 мең сум.</p> <p>Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 159708,07 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел - 13190,17 мең сум; 2022 ел - 18170,97 мең сум; 2023 ел - 20946,26 мең сум; 2024 ел - 236,07 мең сум; 2025 ел - 26327,50 мең сум; 2026 ел - 28104,60 мең сум; 2027 ел - 29732,50 мең сум.</p> <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда республика бюджеты акчалары исәбеннән булачак 6000,96 мең сум, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел - 3058,67 мең сум; 2022 ел - 1460,29 мең сум; 2023 ел - 0,00 мең сум; 2024 ел - 1482,00 мең сум; 2025 ел - 0,00 мең сум; 2026 ел - 0,00 мең сум; 2027 ел - 0,00 мең сум.</p> <p>Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме фаразланган характерда һәм (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә тәгаснләнәчәк</p>
<p>Ярдәмче программаны тормышка ашыруның көтелгән нәтижеләре</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Китапханәләрдә китап фондының сакланышы һәм куркынычсызлыгы шартларын яхшырту. 2. Проект эшчәнлеген үстерү һәм китапханә эше өлкәсендә инновацион проектларны нәтижәле гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру. 3. Китапханә хезмәткәрләренен кадрлар составын яхшырту һәм аларның социаль яклануын тәмин итү. 4. Китапханә фондларынын яңартылу күрсәткече арту. 5. Компьютер жиһазлары һәм Интернет челтәренә керү мөмкинлеге булган һәркем керә алырлык китапханәләрнең өлешен арттыру. 6. Китапханәләрне китапханә фондларын, кешеләрне һәм биналарны саклау һәм куркынычсызлык чаралары һәм заманча системалар белән жиһазлау. 7. Жәмгыять үсешенә мөһим ресурсы буларак, китапханәләрнен ролен арттыру. 8. Үсеп килүче буынны тәрбияләүдә китапханә системасынын мөмкинлекләрен киңәйтү. 9. Китапханәләргә йөреш һәм мәдәни-агарту чаралары санын арттыру. 10. Халыкка күрсәтелә торган Китапханә хезмәтләренә, шулай ук түләүле хезмәтләр спектрын киңәйтү. 11. Китапханә эшчәнлегеннән алынган керемнәр күләмен арттыру. 12. Эшчәнлек рәвешләренә төрлелеген киңәйтү һәм аны реаль һәм потенциал килүчеләрнен кызыксынулары һәм ихтияжлары нигезендә актуальләштерү.

13. Мәгълүматлаштыру процессларын үстерүне тәмин итү, шулай ук китап фондларын комплектлау, фәнни эшкәртү, өйрәнү, исәпкә алу, саклау һәм популярлаштыру һәм башкалар

I. Ярдәмче программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы

Хәзерге вакытта Теләче муниципаль районында 23 китапханә эшли. Шулардан 1 жирлекара китапханә, 1 балалар китапханәсе һәм 21 авыл китапханәсе. Район китапханә чөлтәренәң нигезен тәшкил итүче һәркем өчен мөмкин булган дәүләт китапханәләренә район халкының 76% ы хезмәт күрсәтә.

Китап фонды - 230111 нөсхә, уку - 20,1 %, килүчеләр саны - 13 %. Китаплар белән тәмин итү бер укучыга 22,8 нөсхә, бер кешегә - 17,5 нөсхә тәшкил итә. Китапханәләренәң гомуми китап фондының 16%ын идеологик әчтәлек һәм иске әдәбият буенча искөргән, ул исәптән чыгарылырга тиеш. Теләче жирлекара китапханәләре ел саен Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән расланган социаль стандартлардан һәм натураль нормалардан 2-3% ка китаплар белән туплана.

Китапханәләргә кулланучыларга хезмәт күрсәтүненәң яңа системасын ачарга кирәк, ул район халкының мәгълүмати һәм ял итү мәнфәгатьләренәң гәмәлгә ашыруны тәмин итә.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары һәм бурычлары

Ярдәмче программаның төп максаты - гражданның мәгълүматтан ирекле файдалана алуга конституцион хокукларын тормышка ашыру, китапханә хезмәте күрсәтүненәң сыйфатын күтәрү.

Ярдәмче программа түбәндәге бурычларга ирешүгә юнәлдерелгән:

- китапханә фондларының заманча моделен булдыру;
- мәгариф, социаль учреждениеләр белән партнерлыкны үстерү һәм ныгыту;
- эш урыннарын, китапханә процессларын модернизацияләү һәм автоматлаштыру;
- китапханәләренәң нәтижәле эшләве, кулланучыларның имин һәм уңайлы булуы өчен заманча жиһазлар белән тәмин итү;
- китапханәләренәң китап укуларын һәм китапларны алга этәрү буенча мәдәни-агарту эшчәнлегенәң киңәйтү;
- китапханәләренәң ялын оештыру һәм халкының социаль ярдәм таләп итә торган категорияләренәң китап укуга тарту эшен камилләштерү;
- балалар һәм яшь буын арасында китап укуны популярлаштыру;
- Татарстан Республикасы китапханәләренәң эш тәжрибәсен өйрәнү.

Ярдәмче программаны гәмәлгә ашыру нәтижәләлегә индикаторлары

Еллар	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Бер кешегә китап белән тәмин ителеш	15,2	15,3	15,4	17,5	15,4	15,5	15,5
Фондларга мөрәжәгать итү	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
Фондларны яңарту	2,3	4,3	2,5	2,7	2,8	2,8	2,8

III. Ярдәмче чаралар исемлеге

Әлеге Ярдәмче программа кысаларында 1 номерлы кушымта нигезендә түбәндәге чаралар системасы гәмәлгә ашырылачак:

- китапханә фондларын сыйфатлы комплектлау;

- махсус китапханә жиһазлары сатып алу юлы белән кулланучылар өчен уку өчен уңайлы шартлар тудыру;
- китапханәләрдә чаралар, район конкурслары үткөрү, китап укуларын популярлаштыру, район халкы арасында фондлар ачу максатыннан;
- китапханә хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү;
- китапханәләрнен халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә эшчәнлеген тәэмин итү;
- мәдәни, мәгълүмати һәм агарту үзәкләре ролен үти торган күпфункцияле комплекслар буларак китапханәләрне саклау һәм үстерү;
- китапханә хезмәтенең яңа модельләрен гамәлгә кертү, төрле категориядәге кулланучыларның күптөрлелеген канәгатьләндерү максатыннан китапханәләр һәм аларның хезмәтләре функцияләрен кинәйтү;
- инвалидларның, бигрәк тә балаларның мәгълүмати ресурсларга, социаль реабилитациягә ярдәм итү;
- китапханә фондларын сыйфатлы янарту, фондның мөрәжәгать итү күрсәткечен арттыру;
- матди-техник базаны ныгыту, яңа мәгълүмати технологияләр кертү.

«2021-2027 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районында
китапханә эшен үстерү»
ярдәмче программасына
1 номерлы кушымта

«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
китапханә эшен үстерү» ярдәмче программасы

№ т/б	Исеме	Жаваплы башкаручы лар	Еллар						
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1.	Китапханәләрнең китап фондларын туплау	МБУ- Теләче ЖК	100	100	100	150	150	150	150
2.	Район китапханәләре өчен ел саен үткәрелә торган үзәкләштерелгән басмаларга язылу	МБУ- Теләче ЖК	263,00	263,00	263,00	300,00	300,00	300,00	300,00
3.	Махсус жиһазлар һәм мебельләр (стеллажлар, күргәзмә жиһазлары һ.б.), оргтехника (фотоаппаратлар) сатып алу	МБУ- Теләче ЖК	50,0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә китапханәләр эшчәнлеген тәмин итү, шул исәптән торақ-коммуналь хезмәтләр күрсәтүгә чыгымнар	МБУ- Теләче ЖК	15835, 84	19268, 26	20566, 26	24268, 07	25877, 50	27654, 60	29282, 50
БАРЛЫГЫ:			1624 8,84	1963 1,26	2094 6,26	2471 8,07	2632 7,50	2810 4,60	2973 2,50
БАРЛЫГЫ:			165709,03						

IV. Көтелгән нәтижеләр:

- китапханәләрнең мәгълүмати ресурсларын үстерү, кулланучыларга бирелә торган мәгълүмат спектрын киңәйтү;
- китапханәләрнең белешмә-эзләү аппаратына һәм цифрлы басмаларга керү мөмкинлеген бирү;
- Теләче муниципаль районының мәдәни мирас һәм мәгълүмати ресурсы өлешендә китапханә фондларының сакланышын тәмин итү;
- район халкын уку культурасын күтәрү. Китап укучыларны китап укуга тарту;
- балалар, яшьләр, инвалидлар, мигрантлар һәм башка социаль якланмаган халык төркемнәренә китапханә-мәгълүмат хезмәте күрсәтүгә хокукларын тәмин итү;
- өлкә, региональ, гомумроссия китапханәләр һәм мәдәни мәгълүмати проектларда катнашу. Укуга ярдәм итү һәм аны үстерү милли программасында катнашу.

«2021-2027 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
мәдәниятен үстерү»
муниципаль программасына
3 номерлы кушымта

**«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
мәдәни-ял эшчәнлеген үстерү» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның атамасы	«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында мәдәни-ял эшчәнлеген үстерү» ярдәмче программасы (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының «Район Мәдәният йорты» МБУ
Ярдәмче программаның максатлары һәм бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне үстерү һәм халык ижатына ярдәм итү өчен уңайлы шартлар тудыру; - халыкның ялын оештыру өчен мәдәни-массакүләм чаралар уздыру дәрәжәсен камилләштерү; - район халкының төрле категорияләре белән эшләү формаларын камилләштерү; - бәйрәмнәрне һәм үзешчән халык ижаты фестивальләрен үткәру традицияләрен саклау; - ижат коллективларында катнашучылар санын арттыру; - мәдәни-күңел ачу чараларының сыйфатын күтәрү; - районда яшәүчеләрне үзешчән сәнгать ижаты белән шөгыйльләнүгә жәлеп итү, район халкының ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру; - декоратив-гамәли ижатны саклау һәм үстерү; - фольклорны саклау һәм үстерү, Татарстан Республикасы сәнгать коллективлары белән ижади элементларне үстерү; - гамәлдәге мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрнең матди-техник базасын ныгыту һәм яңа заманча күп функцияле мәдәният үзәкләре төзү, заманча мәгълүмати, мультимедиа технологияләрен керту нигезендә мәдәни-ял итү учреждениеләрен модернизацияләү; - халык өчен хезмәт күрсәтүләрнең сыйфатын күтәрү, күләмнәрен һәм төрләрен киңәйтү; - социаль юнәлешле коммерциячел булмаган оешмалар проектларына ярдәм итү өчен эксперименталь ижади майданчыклар төзү; - халыкка түләүле хезмәтләр номенклатурасын киңәйтү, шул исәптән: мәдәни-ял итү чараларын үткәру; мәдәният учреждениеләре биналарын арендау; конкрет максатчан аудиторияләргә (гаилә чараларын үткәру, тантаналы теркәү, корпоратив мәдәни-ял итү чараларын үткәру); костюмнар,

	<p>аппаратуралар, реквизитлар, спорт инвентарьлары прокаты; ижади коллективлар, спектакльләр, тавыш яздыру, видеоязма; клуб формированиеләренен аерым төрләренен (ков, студияләренен) түләүле эше; репертуар продукцияләрен (сценарийлар, жырлар, жырлар жыентыгы һ.б.) белән тәмин итү; мәгълүмати-консультация бирү һәм методик хезмәт күрсәтүләренен башка төрләре; ял итү тибындагы устав-мәдәни учреждениеләренен устав эшчәнлегенә каршы килми торган башка төрләре;</p> <ul style="list-style-type: none"> - халык мәдәниятен һәм традицион халык ижатын саклап калу һәм үстерү; традицион халык ижат, һөнәрчелек, декоратив-гамәли сәнгать үзәкләрен булдыру; - Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы халкының ижади потенциалын формалаштыру һәм активлаштыру; - ижади сәләтләренә тормышка ашыру өчен шартлар тудыру, яңа юнәлешләр, үзешчән ижат төрләре һәм жанрларын үстерү, клуб формированиеләре эше; - мәгълүмати-методик базаны камилләштерү аша клуб учреждениеләре эшчәнлегенен нәтижәлеген арттыру, социомәдәни өлкә белгечләренен һөнәри үсешенә ярдәм итү; - үзешчән халык ижат коллективларына ярдәм итү
<p>Ярдәмче программаны тормышка ашыру срогы</p>	<p>2021-2027 еллар</p>
<p>Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре</p>	<p>2021-2027 елларда ярдәмче программаны финанслауга барлыгы 448787,23 мең сум каралган, шул исәптән еллар буенча:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2021 ел - 46485,75 мең сум; 2022 ел - 53359,66 мең сум; 2023 ел - 55571,40 мең сум; 2024 ел - 61165,72 мең сум; 2025 ел - 72429,30 мең сум; 2026 ел - 77254,10 мең сум; 2027 ел - 82521,30 мең сум. <p>2021-2027 елларда Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 426815,93 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2021 ел - 42468,57 мең сум; 2022 ел - 39975,99 мең сум; 2023 ел - 54586,16 мең сум; 2024 ел - 57580,51 мең сум; 2025 ел - 72429,30 мең сум; 2026 ел - 77254,10 мең сум; 2027 ел - 82521,30 мең сум. <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда республика бюджеты акчалары исәбеннән 21971,30 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <ul style="list-style-type: none"> 2021 ел - 4017,18 мең сум; 2022 ел - 13383,67 мең сум; 2023 ел - 985,24 мең сум; 2024 ел - 3585,21 мең сум; 2025 ел - 0,00 мең сум;

		2026 ел - 0,00 мең сум; 2027 ел - 0,00 мең сум. Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк
Социаль бюджет нәтижелелеге күрсәткечләре ярдәмче программасын гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижеләре	һәм соңгы нәтижеләре	- клуб формироваииеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру; - мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын ныгыту; - мәдәният учреждениеләрен эксплуатацияләү куркынычсызлыгын тәмин итү; - халыкның канәгать булу дәрәжәсен күтөрү, күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфаты

I. Ярдәмче программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблеманың характеристикасы

Татарстан Республикасының «Район Мәдәният йорты» муниципаль бюджет учреждениесе - халыкның төрле катламнарының буш вакытын һәм ялын оештыру, халыкка социаль-мәдәни, агарту, сәламәтләндерү һәм күнел ачу характерындагы төрле хезмәтләр күрсәтү, ижади коллективларны үстерү өчен шартлар тудыру, халык традицияләрен һәм йолаларын саклау, яш сәләтлеләрне һәм яш талантларны ачыклау һәм аларга ярдәм итү өчен оештырылган клуб тибындагы мәдәният учреждениесе ул.

Район Мәдәният йорты үзек мәдәният учагы булып тора һәм 30 мәдәни-ял итү учреждениесен үз эченә ала: 16 авыл мәдәният йорты, 12 авыл клубы, 1 район мәдәният йорты, 1 автоклуб. Барлығы МБУ «РМЙ» да 252 клуб берләшмәсе эшли, аларда 2934 катнашучы исәпләнә.

«Халык» исеменә ия үзешчән халык ижаты клуб формироваииеләре - 10 коллектив, шул исәптән:

- «Дулкын» вокаль ансамбле (жит. Поташова А.Б.);
- «Сударушка» вокаль ансамбле (жит. Поташова А.Б.);
- «Нардуган» фольклор коллективы (жит. Романова Т.А.);
- «Фазыл чишмәсе» фольклор коллективы (жит. Гарипова С.Х.);
- «Сердәш» театр коллективы (жит. Нәгыймова Ф.М.);
- «Шатлык» театр коллективы (жит. Габдуллина Ф.Г.);
- «Сәхнә» театр коллективы (жит. Фәләхова Р.А.);
- «Чаткылар» театр коллективы (Югары Кибәхужа мәдәният йорты);
- «Балачак» балалар курчак театры (Югары Кибәхужа мәдәният йорты);
- «Рябинушка» фольклор коллективы (жит. Солтанова Л.И.).

Районның муниципаль мәдәният учреждениесе соңгы елларда һәвәскәр ижат берләшмәләре, халык ижаты коллективлары, клублар, гаилә ижат коллективлары белән эшләүдә билгеле бер тәҗрибә туплады, мәдәният өлкәсендә халыкның төрле катламнарының төп ихтыяжларын ачыклады.

Теләче муниципаль районының үзешчән сәнгатьтә катнашучылар «Этномириада», «Түек уен», «Безнең йорт - Татарстан», «Уйнагыз, гармуннар!», «Эхо веков - Без эзлөбез», «Ел хатын-кызы», «Нечкәбил», «Казан сөлгесе», «Безнең заман», «Созвездие-Йолдызлык», «Карачтау авыл көйләре» кебек республика конкурсларында берничә мәртәбә лауреат һәм жинүчеләр булдылар.

Районда даими рәвештә мәдәни чаралар үткәрелә, үзешчән сәнгатьне үстерү буенча актив эш алып барыла.

Муниципаль берәмлекләрдә, беренче чиратта, авыл жирендә югары тормыш сыйфатын булдыру өчен, мәдәни кыйммәтләргә үтемлек, мәдәният өлкәсендә ятучы ихтыяжларны канәгатьләндерү мөмкинлеге һәм халыкның ижади үсеше мөһим фактор булып тора.

Эшчәнлеге матди булмаган мәдәни мирасны, халык мәдәниятен һәм традицион халык ижатын саклауга, үстерүгә һәм пропагандалауга юнәлтелгән мәдәният учреждениеләрен үстерү мәсьәләләре муниципаль берәмлекләр тарафыннан житәрлек дәрәжәдә хупланмаган.

Элеккегечә, авыл халкы алдында мәдәни сайлап алу, шәһәрләрдә булган күп кенә мәдәни эшчәнлек төрләре (музейлар, театрлар, сәнгать күргәзмәләрендә булу) проблемасы тора. Шәһәр халкы белән чагыштырганда, авыл халкының мәдәни мәсьәләләре һәм мәдәни күзаллаулары, күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфаты шактый чикле булу сәбәпле, тарайтылган.

Берничә ел давамында бюджет финанслауның житәрлек булмаган күләме мәдәният тармагы инфраструктурасының төп фондларының максималь тузуына китерде. Биналарның тузу дәрәжәсе югары, шулай ук мораль һәм физик яктан искергән җиһазларны куллану җәмгыятьнең мәдәни ихтыяжлары һәм аларны канәгатьләндерү мөмкинлекләре арасында ел саен арта бара.

Моннан тыш, янгынга каршы техник чаралар белән тиешенчә җиһазландырылмаган һәм АМЙ һәм АК учреждениеләрендә видеокүзәтү юк, кешеләрнең аз мобильле төркемнәренә керү таләпләренә туры килми, мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләреннән 38 %ы файдаланылмаган биналарда һәм бүлмәләрдә урнаштырылган.

Шулай ук мәдәни-ял тибындагы учреждениеләрне махсус җиһазлар, персонал компьютерлар, күп функцияле җайланмалар һәм музыка инструментлары белән тәмин итү мәсьәләсе дә актуаль булып кала.

Мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне минималь ресурслар белән тәмин итү исемлеге Россия Федерациясе Мәдәният министрлыгының «Авыл мәдәният учреждениеләре (һәркем өчен мөмкин булган китапханәләр һәм мәдәни-ял итү учреждениеләре) хезмәтләрен минималь ресурслар белән тәмин итү нормативларын раслау турында» 20.02.2008 № 32 боерыгы белән раслануга карамастан, шулай ук Татарстан Республикасы Мәдәният министрлыгының 2013 елның 13 февралендәге 86 номерлы «Муниципаль хезмәт сыйфатының модель стандартларын раслау турында» боерыгы белән, Теләче муниципаль районында матди-техник тәмин ителеш таләпләренә туры килә торган мәдәни-ял итү учреждениеләре өлеше 75 %тан артмый.

Шул рәвешле, карала торган проблемаларны хәл итү системалы якин килүне һәм программа-максатчан методларны куллануны таләп итә. Республикада яшәүче һәр кешенең мәдәни тормышта катнашу һәм мәдәният учреждениеләреннән файдалану, мәдәни кыйммәтләрдән файдалану өчен конституцион хокукларын тәмин итү, шулай ук элек тупланган мәдәни потенциалны саклап калу һәм үстерү, беренче чиратта, авыл жирендә, Ярдәмче программаны эшләүнең актуальлеген билгели.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары һәм бурычлары. Максатчан индикаторлар һәм аны гамәлгә ашыру нәтижәлегә күрсәткечләре

Ярдәмче программаның төп максаты-Теләче муниципаль районы территориясендә бердәм мәдәни киңлекне саклау һәм үстерү. Әлеге максатка ирешү түбәндәге программа бурычларын хәл итү күздә тотыла.

Ярдәмче программаның максаты-мәдәният өлкәсендә сәясәтне гамәлгә ашыру чараларының комплекслы системасын камилләштерү, нәтижәле эшчәнлек һәм Теләче муниципаль районы халкына ижади коллективлар һәм мәдәният учреждениеләре тарафыннан хезмәт күрсәтү өчен хокукый, икътисадый һәм оештыру шартларын үстерү һәм ныгыту:

- ялы оештыру өчен шартлар тудыру һәм район халкын мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәэмин итү;
- гражданнарның мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән кинрәк файдалануын тәэмин итү;
- өзлексез һөнәри белем бирү системасында муниципаль мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген камилләштерү;
- гражданнарның мәдәни тормышта катнашуына хокукларын һәм ижат иреген тәэмин итү һәм халыкның ижади үсеше өчен шартлар тудыруда ярдәм итү;
- Теләче муниципаль районында яшәүче барлык халыкларның тулы хокуклы социаль һәм милли-мәдәни үсеше өчен шартлар тәэмин итү;
- мәдәният учреждениеләре күрсәтә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү.

«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында мәдәни-ял итү эшчәнлеген үстерү» Ярдәмче программасы мәдәният учреждениеләренен бурычларына ирешүгә юнәлдерелгән.

Ярдәмче программаның бурычлары булып түбәндәгеләр торалар:

- мәдәният өлкәсе оешмаларының махсус жиһазларын модернизацияләүгә, музыка инструментларын сатып алуга, компьютер технологияләрен кертүгә, матди базаны ныгытуга ярдәм итү;
 - гражданнарның муниципаль мәдәният учреждениеләре хезмәтләреннән кинрәк файдалануын тәэмин итү;
 - авыл мәдәният учреждениеләре белән консультатив-методик эш алып баруның нәтижәлелеген арттыру;
 - мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген техник яктан тәэмин итү, ижади чаралар, фестивальләр, конкурслар белән тәэмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү;
 - мәдәният учреждениеләрендә һөнәри кадрлар әзерләү системасын камилләштерү;
 - мәдәният учреждениеләрендә сәләтле балаларның ижади потенциалын үстерү өчен шартлар тудыру;
 - кадрларның квалификациясен күтәрү системасын камилләштерү;
 - мәдәният учреждениеләрендә матди-техник базаны ныгыту;
 - мәдәният өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын һәм төрлелеген арттыру өчен шартлар тудыру;
 - мәдәният өлкәсен үстерүнең оештыру, ыкътисадый һәм хокукий механизмнарын камилләштерү;
 - үзешчән халык ижаты өлкәсендә ижади проектларга конкурс нигезендә бирелә торган ярдәм механизмнарын үстерү;
 - Теләче муниципаль районында яшәүче халыкларның мәдәниятен жәмгыятьнен рухи кыйммәтләренен бербөтен системасы буларак саклап калу өчен шартлар тудыру;
 - сәламәт яшәү рәвешенә юнәлдерелгән мәгълүмат өлешен арттыру өчен, шулай ук традицион мәдәни, эхлакый һәм гайлә кыйммәтләренә оештыру һәм башка шартлар тудыру.
- Ярдәмче программаның төп чараларын гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижәлелеге индикаторлары исемлегә 1 таблицада китерелгән.

1 таблица

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәлелеге индикаторлары

Индикаторлар	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Район мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын арттыру, мен кешегә житкерү	119147	136950	139552	142343	145332	148432	148150

Клуб формированиеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру-процент	17	18	19	20	21	22	22
Муниципаль мәдәният учреждениеләренә йөрүләрнең саны арту- процент	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2

III. Ярдәмче чаралар исемлеге

Өлеге Ярдәмче программа кысаларында 1 номерлы кушымта нигезендә түбәндәге чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- муниципаль мәдәният учреждениеләрен мәдәни хезмәт күрсәтү сыйфатын яхшырту максатыннан, заманча тавыш, яктылык, видеопроекция, компьютер жиһазлары, сәхнә костюмнары белән тәэмин итү һ.б.;

- район фестивальләре, конкурслары, ижади акцияләр, шул исәптән балалар һәм яшьләр өчен дә үткөрү;

- үзешчән халык ижаты коллективларына район, республика, бөтенроссия фестивальләрендә, конкурсларда катнашу өчен ярдәм күрсәтү;

- мәдәният учреждениеләре кадрларының квалификациясен күтәрү программасын тормышка ашыру;

- муниципаль мәдәният учреждениеләре арасында ел саен үткәрелә торган ижади проектлар конкурслары үткөрү.

IV. Ярдәмче программаны тормышка ашыруның социаль-икътисади нәтижәләгән баяләү

Ярдәмче программаны тормышка ашыру мәдәният өлкәсенә районның социаль һәм икътисади үсешсез реаль ресурсларыннан берсе булырга мөмкинлек бирерчәк. Мәдәният өлкәсен модернизацияләү мәдәният учреждениеләре эшчәнлегенә нәтижәләгән арттыруга, күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын яхшыртуга китерерчәк. Заманча технологияләрдән файдалану халыкның мәдәни кыйммәтләргә һәм хезмәт күрсәтүләргә үтемләгән арттырачак.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәләре түбәндәгеләр булачак:

- мәдәният учреждениеләрендә 2021 елда 4803 кешедән 2027 елда 5160 кешегә кадәр түләүле чараларда тамашачылар санын арттыру;

- клуб формированиеләрендә катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын 2021 елда Теләче муниципаль районы халкының гомуми санының 3,0 процентыннан 2027 елга 4,2 процентка кадәр арттыру;

- муниципаль мәдәният учреждениеләрендә 2021 елда 119 147 кешедән 2027 елда 148150 кешегә кадәр тамашачылар санын арттыру;

- мәдәният учреждениеләренә матди-техник базасын ныгыту;

- мәдәният учреждениеләрен заманча таләпләргә туры китереп жиһазлау;

- мәдәният учреждениеләрен эксплуатацияләү куркынычсызлыгын тәэмин итү;

- халыкның күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатыннан канәгать булу дәрәжәсен күтәрү. Ярдәмче программаны гамәлгә ашырганда финанс куркынычлары барлыкка килергә мөмкин:

- программа чараларын гамэлгэ ашыруга бер ел кысаларында бюджет акчаларын тулысынча бүлөп бирү белән бэйле рөвештә, шуның нәтижәсендә планлаштырылган чараларны үтәү күләмнәре үзгәрергә мөмкин;

- өстенлекле проектларда һәм чараларда акча концентрациясе белән бэйле аерым программа чараларына чыгымнарны арттыру (кыскарту) белән бэйле, шуна бэйле рөвештә финанслау күләмнәре аныклана, бу ярдәмче программага үзгәрешләр кертүне таләп итә;

- программа чаралары кысаларында сатып алу каралган товарларның һәм хезмәт күрсәтүләрнен аерым төрләренә бәяләр арту белән бэйле, бу аерым программа чараларына чыгымнарны арттыруга китерәчәк.

«2021-2027 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районында
мәдәни-ял эшчәнлеген үстерү»
ярдәмче программасына
1 номерлы кушымта

«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында мәдәни-ял эшчәнлеген үстерү» ярдәмче программасы

№ т/б	Исеме	Жаваплы башкаруучылар	Үтәү сроклары	Еллар буенча финанслау күләме, мең сум						
				2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Төп чара: Клуб оешмаларын үстерү										
1. Халык иҗаты һәм үзешчән сәнгать үсеше										
1.1.	Район коллективларының гастрольләр эшчәнлегенә ярдәм итү	Теләче муниципаль районы «Теләче мәдәният йорты» муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәдәният йорты)	2021-2027 еллар	60,92	73,25	81,45	59,15	60,75	61,85	70,70
1.2.	Республика кичешмәләрендә, семинарларда, мастер-классларда, кадрларның квалификациясен күтәрү һәм яңадан әзерләү курсларында катнашу	Теләче муниципаль районы «Теләче мәдәният йорты» муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәдәният йорты)	2021-2027 еллар	40,92	45,25	49,25	50,25	55,67	59,60	60,85
2. Мәдәният учреждениеләренең матди-техника базасын ныгыту										
2.1.	Район мәдәният учреждениеләрен музыка кораллары, акустика аппаратурасы, техник чаралар, сәхнә костюмнары һәм башкалар белән тәэмин итү	Теләче муниципаль районы «Теләче мәдәният йорты» муниципаль бюджет учреждениесе (Район мәдәният йорты)	2021-2027 еллар	300,03	373,88	450,00	380,60	410,80	520,35	750,00
2.2.	Мәдәният учреждениеләрен	Теләче муниципаль	2021-2027	282,53	307,06	347,60	187,60	210,65	285,40	410,00

«2021-2027 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
мәдәниятен үстерү»
муниципаль программасына
4 номерлы кушымта

**«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының
мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру» ярдәмче программасы**

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның атамасы	«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру» ярдәмче программасы (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны төп эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының «Район Мәдәният йорты» МБУ
Ярдәмче программаның максаты	Мәдәният өлкәсендә чаралар оештыру һәм уздыру
Ярдәмче программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - профессиональ коллективлар, башкаручылар һәм авторлар катнашында спектакльләр, концертлар, башка театр-тамаша һәм күргәзмә чаралары үткәру; - төрле консультацияләр эшен оештыру, тематик кичәләр, телдән журналлар, ижади очрашулар циклы, мәгърифәтчелек эшчәнлегенң башка формалары үткәру; - төбәк һәм жирле горөф-гадәтләр һәм традицияләр нигезендә массакүләм театральләштерелгән бәйрәмнәр һәм тамашалар, халык күңел ачулары, йолалар һәм ритуаллар үткәру; - халыкның төрле төркемнәренң ялын оештыру, шул исәптән ял һәм био кичәләре, дискотекалар, яшьләр баллары, карнаваллар, балалар иртәләре, уен һәм башка мәдәни-күңел ачу программалары; - китапханәләрнң һәм музейларның мәдәни-агарту эшчәнлеген үстерү; - китапханәдән файдаланучыларның киң даирәсен жәлеп иту максатыннан чаралар, конкурслар оештыру һәм үткәру; - истәлекле даталарга, вакыйгаларга багышланган китапханә чараларын оештыру һәм үткәру; - район әһәмиятендәге чараларны оештыру һәм үткәру; - Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсен төбәкара, Бөтенроссия һәм халыкара чараларда тәкъдим иту; - Теләче муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар тудыру
Ярдәмче программаны тормышка ашыру механизмы	Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру кушымта итеп бирелгән чаралар планы нигезендә гамәлгә ашырыла
Мөһим максатчан	- чараларда катнашучы халыкның чагыштырма авырлыгын

индикаторлар һәм күрсәткечләр	арттыру; - мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәге чаралар санын арттыру; - кулланучылар саны, китапханәләргә йөрү, китапханәләр фондларының мөрәжәгать итү саны арту; - үткәрелгән чараларны, конкурсларны арттыру
Ярдәмче программаны тормышка ашыру срогы	2021-2027 еллар
Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре	2021-2027 елларда Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән дәүләт программасын финанслауның гомуми күләме 6343,97 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 128,91 мең сум; 2022 ел - 362,00 мең сум; 2023 ел - 1853,13 мең сум; 2024 ел - 2949,93 мең сум; 2025 ел - 350,00 мең сум; 2026 ел - 350,00 мең сум; 2027 ел - 350,00 мең сум. Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк
Социаль һәм бюджет нәтижелелеге күрсәткечләре ярдәмче программасын гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре	- мәдәният учреждениеләрендә 2021 елда 4803 кешедән 2027 елда 5160 кешегә кадәр түләүле чараларда тамашачылар санын арттыру; - мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәге чаралар санын 2021 елда 4700 дән 2027 елда 4976 га кадәр арттыру; - китапханәләргә, музейларга йөрүне арттыру
Ярдәмче программаны тормышка ашыру белән идарә итү һәм аның үтәлеше барышын тикшереп тору буенча оештыру схемасы	Ярдәмче программаны тормышка ашыруны контрольдә тотуны Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты, Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге, Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының Финанс-бюджет палатасы оештыра. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру кысаларында бюджет акчаларын тотуны контрольдә тоту законнарда билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашырыла

1. Проблеманың характеристикасы һәм Ярдәмче программаның максаты

Бүгенге көндә авыл жирлегендә һәм район үзегендә мәдәни-ял итү учреждениеләре сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау, балаларның, үсмерләрнең, яшыләрнең һәм өлкәннәрнең әхлакылыгын тәрбияләү, кулланучыларның барлык катламнары арасында китап һәм укуны оештыру, шулай ук халыкның барлык категорияләренен тулы ялын оештыру үзегә булып тора.

Алар хезмәт ияләренен һәм балаларның бәйрәмнәрен һәм йолаларын, ритуалларын, халык бәйрәмнәрен, чараларын, халык һәм һөнәри бәйрәмнәрен, жәйге һәм кышкы ялын вакытында һәм сыйфатлы итеп әзерләүгә һәм уздыруга зур әһәмият бирәләр. Кыш көне бәйрәмнен үзегә булып район мәдәният йорты, үзәк майдан тора. Бәйрәмдә районның

барлык хезмэт коллективлары, үзешчэн сэнгатьтә катнашучылар, укучылар катнаша. Район китапханәләрендә истәлекле даталар, вакыйгалар, тематик, туган якны өйрәнү, танып-белү чаралары үткәрелә.

Районда 30 мәдәни-ял итү учреждениесе мәдәни хезмэт күрсәтә, шул исәптән:

- «Район Мәдәният йорты» МБУ, 16 авыл мәдәният йорты, 12 авыл клубы, 1 автоклуб;

- «Теләче ЖАК» МБУ - Жирлекара китапханә, Район балалар китапханәсе һәм 22 авыл китапханәсе;

- «Теләче ТЯӨМ» МБУ-Район туган якны өйрәнү музейе.

2024 елда 4706 мәдәни-ял итү чарасы үткәрелгән, шул исәптән балалар һәм яшүсмерләр өчен - 1776. Түләүле нигездә чаралар - 269 үткәрелгән, шул исәптән балалар өчен - 0.

Мәдәният хезмәткәрләре, заман белән атлап, халыкка мәдәни хезмэт күрсәтүнең төрле методларын кулланалар. Барлык оештыру эшләрендә һәм төрле чаралар үткәрүдә аларга район мәдәният йорты, жирлекара китапханә методистлары булышалар.

Массакүләм бәйрәмнәр, йола-гамәли тематик чаралар гомумкешелек идеяләрен, үз-үзенә тоту нормаларын, социаль хисләрен, сэнгати зәвыкны һәм эстетик күзаллауларны формалаштыруга сизелерлек йогынты ясый.

Район мәдәният йортында, авыл мәдәният йортларында, авыл клубларында түбәндәге чаралар үткәрелә: Яңа ел бал-маскарады, Иске Яңа ел, Ватанны саклаучылар көне, "Нәүрүз", "Масленица", Өлкәннәр көне, милли бәйрәм-Сабантуй, Яшьләр көне, Россия флагы көне, Республика көне һ. б. Район конкурслары да үткәрелде: "Созвездие - Йолдызлык", "Без Тукай варислары", "Озын толым", "Төп йорт килене", "Талантлы яшьләр - халкыбыз горурлыгы", "Моннар агыла туган жирдә", "Моя семья – мое богатство" һ.б.

Китапханәләрдә тематик кичәләр, очрашулар, кичә – озатулар, 1 июнь – Балаларны яклау көненә рәсем конкурслары, Г.Тукай туган көненә, Жиңгү көненә багышланган Китап укучылар конкурслары, ел йомгаклары буенча "Елның иң актив укучысы", "Иң укый торган гаилә" һ. б. конкурслар, викториналар, Яңа елга конкурслар үткәрелә. Бүгенге көндә яхшы эш тәҗрибәсе бар - бу туган як шагыйрьләре һәм язучылары белән очрашулар оештыру.

Шулай ук алар алдында укучылар билетының үсешен арттыру, укучыларның активлыгын күтәрү, халыкны китап укырга һәм китап укырга өндәү, фикер алышулар, укуга йомгак ясау бурычы тора. Шулай ук күбрәк балаларны укудан ирекле вакытта «Мәдәни көндәлек» проспектына жәлеп итәргә.

Бүген дөньяның һәр почмагында иң танылган "Сабантуй" милли бәйрәме колориты, татар халкының көнкүреше һәм горейф-гадәтләре белән һәрберкеше таныш. Гадәттәгечә бәйрәм июнь аенда уза.

Татарстан Республикасы көне 30 августта, гадәттәгечә, киң колач һәм шатлык белән билгеләп үтелә.

Сэнгать юнәлешендәге клуб формирваниеләренә ижади эше концерт - спектакльләр белән чыгыш ясау, конкурсларда һәм башка ижади чараларда катнашуны күздә тоталар. Ел саен мәдәният йортларының ижат коллективлары үзләренә ижат сезоннарын тәмамлап, үзләренә хисап яки юбилей концертларын тамашачылар хөкеменә тәкъдим итәләр.

Халыкара балаларны яклау көненә багышланган чаралар май ахырында башлана. Берничә сәгәткә Мәдәният йорты каршындагы майдан балачак дөньясына әверелә. Яшьләр өчен клуб учреждениеләрендә күнелле бәйрәм тамашалары уза.

Гадәттәгечә, районда Халыкара өлкәннәр көненә һәм Халыкара инвалидлар көненә багышланган бәйрәм чаралары, сезонлы авыл хужалыгы ярминкәләре, авыл хужалыгы хезмәткәрләре көне һ.б. үткәрелә. Һәр чара ел саен үткәрелсә дә, һәр тапкыр – бу сценар чишелешенә яңа идеясе, чара барышын кызыклы итеп куя, оригиналь бизәү.

Шул ук вакытта профессиональ коллективларны да, ижади коллективларны да үстерү, мәдәни эшчәнлеккә ижади яшьләргә жәлеп итү өчен стимуллар тудыру максатыннан, үз эченә алган адреслы ярдәм күрсәтү комплекслы системасын

формалаштырырга кирәк:

фестивальләр, конкурслар, күргәзмәләр уздыру проектларына ярдәм итү юлы белән ижади коллективларны һәм башкаручыларны нәфис камилләштерү өчен шартлар тудыру, шулай ук коллективларның региональ, бөтенроссия, фестивальләрдә, конкурсларда катнашуы;

үзешчән сәнгать ижаты фестивальләрен, смотрларын, конкурсларын үткәру һәм төрле дәрәжәдәге чараларда катнашуны оештыру;

конкурслар, күргәзмәләр, фестивальләр һ.б. оештыру аша яшь сәләтләрне ачыклау, сәләтле балаларга ярдәм күрсәтү, бөтенроссия һәм халыкара конкурсларда һәм фестивальләрдә катнашу мөмкинлеге бирү юлы белән ижади ресурсларны даими яңарту.

Халык ижатына ярдәм итүнең комплекслы системасын формалаштырмыйча, әлеге ярдәмче программада каралган яшь талантларны ачыклау һәм аларга ярдәм күрсәтүдән башка мәдәни хезмәт күрсәтүнең сыйфаты кимү куркынычы, ижат коллективларында халыкның кызыксынуы кимү, мәдәният өлкәсендә белем алуга ихтыяж кимү һәм, нәтижәдә, тармакның кадрлар потенциалын югалту куркынычы туа.

II. Ярдемче программаның төп максатлары һәм бурычлары.

Максатчан индикаторлар һәм аны гамәлгә ашыру нәтижелелеге күрсәткечләре

Ярдәмче программаның төп максаты-Теләче муниципаль районы территориясендә мәдәният өлкәсендә чаралар оештыру һәм үткәру.

Әлеге максатка ирешү түбәндәге бурычларны хәл итүне күздә тотта:

- профессиональ коллективлар, башкаручылар һәм авторлар катнашында спектакльләр, концертлар, башка театр-тамаша һәм күргәзмә чаралары үткәру;

- төрле консультацияләр эшен оештыру, тематик кичәләр, телдән журналлар, ижади очрашулар циклы, мэгърифәтчелек эшчәнлегенә башка формалары үткәру;

- төбәк һәм жирле горейф-гадәтләр һәм традицияләр нигезендә массакуләм театральләштерелгән бәйрәмнәр һәм тамашалар, халык күңел ачулары, йолалар һәм ритуаллар үткәру;

- халыкның төрле төркемнәренә ялын оештыру, шул исәптән ял һәм био кичәләре, дискотекалар, яшьләр баллары, карнаваллар, балалар иртәләре, уен һәм башка мәдәни-күңел ачу программалары;

- китапханәләренә һәм музейларның мәдәни-агарту эшчәнлеген үстерү;

- халыкның барлык катламнары арасында укуны популярлаштыру, кулланучыларны жәлеп итү максатыннан викториналар, конкурслар, китапханә чаралары үткәру;

- истәлекле даталарны, вакыйгаларны яктырту, туган якны өйрәнү материалларын өйрәнү, танып-белү чараларын үткәру максатыннан;

- район әһәмиятендәге чараларны оештыру һәм үткәру, Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсен төбәкара, Бөтенроссия һәм халыкара чараларда тәкъдим итү;

- Теләче муниципаль районы территориясендә мәдәниятне үстерү өчен стимуллар булдыру.

Ярдәмче программаның төп чараларын гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижелелеге индикаторлары исемлегә 1 таблицада китерелгән.

1 таблица

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижелелеге индикаторлары

Индикаторлар	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Район мәдәният учреждениеләрендә тамашачылар санын арттыру, мең кешегә житкерү	119147	136950	139552	142343	145332	148432	148150

Клуб формированиеларендә катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру-процент	17	18	19	20	21	22	22
Муниципаль мәдәният учреждениеларенә йөрүләрнең саны арту- процент	1,7	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәләгә индикаторлары

Индикаторлар	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Түләүле чараларда катнашучы халыкның чагыштырма күләмен арттыру, процент	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
-мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәгә чаралар санын арттыру, саны	4700	4747	4794	4840	4888	4939	4968
- музейларга йөрүне арттыру	50	80	120	150	182	216	248

III. Ярдәмче чаралар исемлеге

Өлеге Ярдәмче программа кысаларында 1 номерлы кушымта нигезендә түбәндәгә чаралар системасы гамәлгә ашырылачак:

- музейда чаралар, район конкурслары үткөрү;
- китапханәләрдә чаралар, район конкурслары үткөрү, китап укуларын популярлаштыру, район халкы арасында фондлар ачу максатыннан;
- клуб учреждениеларендә чаралар оештыру һәм үткөрү, район конкурслары, шул исәптән балалар һәм яшьләр өчен дә.

IV. Ярдәмче программаны тормышка ашыруның социаль-икътисадый нәтижәләгә бәяләү

Ярдәмче программаны тормышка ашыру үзешчән сәнгать ижатын саклап калу һәм алга таба үстерү, халыкны мәдәният учреждениеларенә күбрәк жәлеп итү өчен шартлар тудыру, традицион халык мәдәниятен, милли горөф-гадәтләрен, йолаларын саклап калу мөмкинлеге бирәчәк.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәләре түбәндәгеләр булачак:

- мәдәният учреждениеларендә 2021 елда 4803 кешедән 2027 елда 5160 кешегә кадәр түләүле чараларда тамашачылар санын арттыру;
- мәдәният өлкәсендә төрле дәрәжәдәгә чаралар санын 2021 елда 4700 дән 2027 елда 4976 га кадәр арттыру;
- халыкның барлык катламнары арасында укуны популярлаштыру, кулланучыларны жәлеп итү максатыннан викториналар, конкурслар, китапханә чаралары үткөрү;
- истәлекле даталарны, вакыйгаларны яктырту, туган якны өйрәнү материалларын өйрәнү максатыннан танып-белү чараларын үткөрү.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашырганда финанс куркынычлары барлыкка килергә мөмкин:

- программа чараларын гамәлгә ашыруга бер ел кысаларында бюджет акчаларын тулысынча бүлеп бирү белән бәйлә рәвештә, шуның нәтижәсендә планлаштырылган чараларны үтәү күләмнәре үзгәрергә мөмкин;

- өстенлекле проектларда һәм чараларда акча концентрациясе белән бәйлә аерым программа чараларына чыгымнарны арттыру (кыскарту) белән бәйлә, шуңа бәйлә рәвештә финанслау күләмнәре аныклана, бу ярдәмче программага үзгәрешләр кертүне таләп итә;

- программа чаралары кысаларында сатып алу каралган товарларның һәм хезмәт күрсәтүләрнең аерым төрләренә бәяләр арту белән бәйлә, бу аерым программа чараларына чыгымнарны арттыруга китерәчәк.

«2021-2027елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районының
мәдәният өлкәсендә чаралар
үткәру» ярдәмче программасына
1 номерлы кушымта

«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районының мәдәният өлкәсендә чаралар үткәру»
ярдәмче программасы

№ т/б	Исеме	Жаваплы башкаручылар	Үтәу сроктары	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1.1.	Район бәйрәмнәрен, конкурсларын, фестивальләрен оештыру һәм үткәру, тематик кичеләр, концертлар, театралләштерелгән тамашалар, ял кичеләре һәм башкалар	Теләче муниципаль районының «Район мәдәният йорты» МБУ	2021-2027 еллар	78,91	317,00	1808,13	2762,00	300,00	300,00	300,00
1.2.	Музей чаралары үткәру	МБУ «Теләче туган якны өйрәнү музейе»	2021-2027 еллар	15,00	15,00	15,00	87,03	15,00	15,00	15,00
1.3.	Китапларга һәм укулларга, район конкурсларына ярдәм итү һәм аларны тарату буенча китапханә чаралары үткәру	МБУ-Теләче ЖК	2021-2027 еллар	30,00	30,00	30,00	100,90	35,00	35,00	35,00
	БАРЛЫГЫ:			128,91	362,00	1853,13	2949,93	350,00	350,00	350,00

«2021-2027 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
мәдәниятен үстерү»
муниципаль программасына
5 номерлы кушымта

**«2021-2027 елларга Теләче муниципаль районында архив эшен үстерү»
ярдәмче программасы**

Ярдәмче программа паспорты

Ярдәмче программаның атамасы	«2021-2027 елларга Теләче муниципаль районында архив эшен үстерү» (алга таба - Ярдәмче программа)
Ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаны эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының Архив секторы
Ярдәмче программаның максаты	Архив эше белән идарә итү гражданнар, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатьләрендә
Ярдәмче программаның бурычы	Муниципаль район архивы һәм башка архив документларын саклау, исәпкә алу, комплектлау һәм алардан файдалануны тәмин итү
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары	2021-2027 еллар
Еллар һәм чыганаclar буенча бүленеп, Ярдәмче программаны финанслау күләмнәре	2021-2027 елларда Ярдәмче программаны финанслауга барлыгы 6394,91 мең сум каралган, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 521,71 мең сум. 2022 ел - 419,34 мең сум. 2023 ел - 874,14 мең сум. 2024 ел - 1391,52 мең сум. 2025 ел - 1011,20 мең сум. 2026 ел - 1063,50 мең сум. 2027 ел - 1113,50 мең сум. Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда Теләче муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән 6387,91 мең сум тәшkil итәчәк, шул исәптән еллар буенча: 2021 ел - 521,71 мең сум. 2022 ел - 412,34 мең сум. 2023 ел - 874,14 мең сум.

	<p>2024 ел - 1391,52 мең сум. 2025 ел - 1011,20 мең сум. 2026 ел - 1063,50 мең сум. 2027 ел - 1113,50 мең сум.</p> <p>Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда республика бюджеты акчалары исәбеннән 7,00 мең сум тәшкит итәчәк, шул исәптән еллар буенча:</p> <p>2021 ел - 0,00 мең сум 2022 ел - 7,00 мең сум. 2023 ел - 0,00 мең сум 2024 ел - 0,00 мең сум. 2025 ел - 0,00 мең сум. 2026 ел - 0,00 мең сум. 2027 ел - 0,00 мең сум.</p> <p>Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк</p>
<p>Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре (елларга хас булган нәтижеләрне бәяләү индикаторлары) һәм аның бюджет нәтижелелеге күрсәткечләре</p>	<p>Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2027 елга кадәр артырга мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> - архив секторы биналарының архив документларын даими саклауны тәмин итә торган норматив шартларга туры килү дәрәжәсе 98,9 процентка кадәр; - билгеләнгән срокта архивлар тарафыннан башкарылган соратуларның өлеше бер ел эчендә кергән соратуларның гомуми күләмендә 98,9 процентка кадәр

1. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сферасының гомуми характеристикасы, шул исәптән ул хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар да

Архивларда саклана торган документларның сакланышын тәмин итү өчен архив бинасында һәм бүлмәләрендә норматив режимнарны саклау өчен норматив шартлар, шул исәптән оптималь (норматив) режимнар булдыру кирәк. Норматив режимнар - янгынга каршы, сак, температура-дымлылык, яктылык, санитария-гигиена.

Архивлар янгын куркынычы аеруча зур булган объектлар исәбенә керә, чөнки аларда янучы чыганаclarдагы документлар саклана.

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлегендә 1929 елдан 2021 елга кадәр 16 меңнән артык эш саклана. Архивларда сакланучы документлар бик зур социаль әһәмияткә ия, чөнки аларда социаль-хокукий характердагы мәгълүмат бар. Норматив саклау режимнарын үтәмәү нәтижәсендә архив документларын югалту республика гражданнын хезмәт стажлары, бүләкләүләр, реабилитация һ.б. турында кирәкле мәгълүмат алу мөмкинлегеннән мәхрүм итәргә мөмкин.

2023 елда архив өчен жайлаштырылган салым бинасына капитал ремонттан соң, Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты архивы Ленин урамы 73 адресына күчте. Архив секторы документларны саклауның норматив режимы, янгын сүндерү һәм саклау куркынычсызлыгы белән тулысынча тәмин ителгән. Һәм бу юнәлештә максатчан эш алып

бара.

Сакланышны тээмин итү чаралары системасында документларны саклау мөмкинлеген бирэ торган документларның иминият күчермэләре аерым урын алып тора. Моннан тыш, бер үк вакытта булдырыла торган позитив пленкада файдалану фонды аеруча кыйммәтле документларның төп нөсхәләрен кулланудан алуны тээмин итә диярлек. Архивларда документларны цифрлаштыру күбрәк таратыла, бу документларны янадан торгызу һәм мәгълүматны төп нөсхәләргә мөрәжәгать итмичә генә куллану өчен яна мөмкинлекләр һәм киң перспективалар бирә. Бу эшне активлаштыру өчен архивларга тиешле техника сатып алырга кирәк.

II. Аның максаты, бурычлары

Ярдәмче программаның максаты-гражданның, жәмгыять һәм дәүләт мәнфәгатләрендә архив эше белән идарә итү. Әлеге максатны тормышка ашыру Архив фонды документларын һәм башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, комплекттау һәм куллану мәсьәләләрен хәл итүне күздә тоту.

Төп максат, бурычлар, нәтижеләрне баяләү индикаторлары, шулай ук чаралар кысаларында финанслау күләмнәре ана кушымтада күрсәтелгән.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру срогы - 2021-2027 еллар.

III. Ярдәмче программаны ресурслар белән тээмин итүне нигезләү

2021-2027 елларда Ярдәмче программаны финанслауга барлыгы 6394,91 мең сум каралган, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел - 521,71 мең сум.
2022 ел - 419,34 мең сум.
2023 ел - 874,14 мең сум.
2024 ел - 1391,52 мең сум.
2025 ел - 1011,20 мең сум.
2026 ел - 1063,50 мең сум.
2027 ел - 1113,50 мең сум.

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы бюджеты хисабына Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 6387,91 мең сум тәшкил итә, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел - 521,71 мең сум.
2022 ел - 412,34 мең сум.
2023 ел - 874,14 мең сум.
2024 ел - 1391,52 мең сум.
2025 ел - 1011,20 мең сум.
2026 ел - 1063,50 мең сум.
2027 ел - 1113,50 мең сум.

Программаны финанслауның гомуми күләме 2021-2027 елларда республика бюджеты акчалары исәбеннән 7,00 мең сум тәшкил итәчәк, шул исәптән еллар буенча:

2021 ел - 0,00 мең сум
2022 ел - 7,00 мең сум.
2023 ел - 0,00 мең сум
2024 ел - 0,00 мең сум.
2025 ел - 0,00 мең сум.
2026 ел - 0,00 мең сум.
2027 ел - 0,00 мең сум.

Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Теләче муниципаль районы

бюджеты турында Теләче муниципаль районы Советы карары нигезендә төгәлләштереләчәк.

IV. Ярдәмче программаның социаль-икътисадый нәтижәләлеген бәяләү

Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының архив бүлегендә саклана торган Архив фонды документлары 1929 елдан алып 2021 елга кадәрге чорда гражданнарның, жәмгыятьнең һәм дәүләтнең матди һәм рухи тормышын чагылдыра. Аларда аның барлыкка килү һәм үсешенә хокукый һәм оештыру нигезләре чагылдырылган, республиканың дәүләт үсешен тәэмин итү, барлык дәүләт структураларының нәтижәле эшләвен тәэмин итү өчен кирәкле белешмәләр тупланган.

Ярдәмче программаны тормышка ашыру дәүләт милкә булган әлеге документларның югалу куркынычын киметергә, республиканың тарихи-документаль мирасына һәм мәгълүмат потенциалына дәүләт институтлары, мәдәният, фән эшчәнлеген, гражданнарның мәгълүмат алуга һәм файдалануга конституцион хокукларын тәэмин итү, шул исәптән аларның социаль ярдәменә бәйле мәсьәләләргә хәл итү өчен кирәк булган барлык тискәре нәтижәләр белән зыян китерүне булдырмый калырга ярдәм итәчәк. Ярдәмче программаның социаль нәтижәләре арасында архив бүлекләре хезмәткәрләренә һәм архив документларыннан файдаланучыларның иминлеген арттыру һәм хезмәт шартларын яхшырту да бар.

Ярдәмче программаны тормышка ашыруның иң мөһим икътисади нәтижәсе булып янгыннар килеп чыгу нәтижәсендә матди югалтуларны һәм мөлкәтне югалтуларны минимальләштерү торырга тиеш. Янгын, шулай ук архив бүлекләре биналарының һәм милкенең саклау куркынычсызлыгы дәрәжәсен арттыру тәэмин ителәчәк.

Ярдәмче программа Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты архив бүлегенә эшчәнлегенә стратегик максатына ирешүгә (Татарстан Республикасы Архив фонды документларын һәм гражданнар, жәмгыять, дәүләт мәнфәгатьләрендә башка архив документларын саклауны, исәпкә алуны, туплауны һәм куллануны тәэмин итү) юнәлдерелгән.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру мөмкинлек бирәчәк:

- документларны саклау өчен оптималь шартлар тудырырга;
- документларның оригиналларын югалткан яки зыян күргән очракта, документларны саклау максатларында уникаль һәм аеруча кыйммәтле документларның иминият фондын булдыру;
- күрсәтелә торган дәүләт хезмәтләренә нәтижәләлеген һәм сыйфатын арттыру, архив документларындагы мәгълүматтан файдалану мөмкинлеген киңәйтү.

«2021-2027 елларга
Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районында
архив эшен үстерү» ярдәмче
программасы

**«2021-2027 елларга Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районында
архив эшен үстерү» ярдәмче программасының төп чаралары**

№ т/б	Исеме	Жаваплы башкаручылар	Финанслау күләме еллар буенча, мең сум						
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Төп чара: Архив эше өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру									
1.	Архив бинасында янгынга каршы, сак, температура-дымлылык, яктылык һәм санитар-гигиена режимнарын тәэмин итү	Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты	70,1	57,00	58,80	64,20	65,00	67,00	69,50
2.	Халыкка музей хезмәте күрсәтүне оештыру өлкәсендә архив секторы эшчәнлеген тәэмин итү	Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты	451,61	362,34	815,34	1327,32	946,80	996,50	1044,00
БАРЛЫГЫ:			521,71	419,34	874,14	1391,52	1011,20	1063,50	1113,50
БАРЛЫГЫ:			6394,91						